

esimene number

tartu kultuurileht

veebruar 2008

sisukord:

2 berk vaher kullatud sillast ja seksivatest nukkudest
3–6 margus kiis, kristina paju, sven vabar ja barthol lo mejor tartu kunstikuust
7 maarja mänd teatrira tartust / 8 margus kiis emajõe 6 hipidest
10 martin oja tartufilmist / 11 sven vabar ufo–kurkidest
13 eelmistest tartu kultuuriajalehtedest
15 summary / 16 kaisa eiche fantaasiad

uus mäng

ivar põllu

Halloo, kultuurisõbrad! Nagu Eestis kultuurilehti veel vähe oleks, tegime täiesti uue juurde. Ja nimelt Tartu kultuurilehe, nagu oleks Tartus kultuuri või nagu oleks Tartu kultuur midagi erilist. Nagu toimuks Tartus midagi erilist ja nagu kedagi huvitaks, mis siin toimub. Või nagu oleks Tartust vaadates huvitav asju ja meie elu näha. Või et nagu Tartu kultuuriinimestel oleks midagi öelda Tartu elu ja olu kohta. Me usume, et see on nii. Kui aga pole, saab kamp egomaniakke vähemalt oma naljade peale naerda ja oma maailmavaadet levitada.

Tegelikult me plaanisime teha Tartusse Kultuuritehast (–mõisa, –jaama, –veskit –

neid variante oli ju ikka mitu), mis hoiaks Kunstikooli ja ülikooli lõpetanud siin ja looks uusi väärtusi. Tahtsime teha sellist kohta, kus oleks kõik võimalik, kus inimesed saaks kokku ja teeks oma unistusi teoks. Umbes nagu kultuurimaja, aga tänapäevane, omaalgatusel põhinev. Umbes nagu Genialistide Klubi, aga suurem. Kobarates suurem. Kampadel ja sõpradel põhinev. Et GenKlubi tegutsemise Lutsu teatrimajas on alati olnud väga ajutine, siis otsisime uut kohta, kuhu kolida ning kus saaks niiviisi paljuneda. Seltskond sai kokku aetud, aga uut maja ei leidnud ja klubi tegutseb siiani vanal moel Lutsu 2. Ootamatult läks töösse aga üks meie välkidee – et kui teeme kultuuritehast, et teeme siis oma häälekandja kah!

Miks Mürileht, aga mitte Tartu Kultuuri Pasunames? Mürileht on nigel nimi, räägitakse. Aga see–eest on Mürileht kahe otsaga asi – esiteks plakat, teiseks ajaleht. Või vastupidi – kuidas kellelegi. Kindel on see, et vähemalt esimese numbri kujunduse korral tuleb valida üks funktsioon, lahti lõigatud plakatit enam pole.

Mis me plaanid on? Tahaks iga kuu uue numbri trükkida. Tahaks kõneleda asjadest, millest „päris meedia“ mööda vaatab, sest asi pole ajakirjanduslikult kobe. Tahaks sõna anda just kultuuritegijatele endile, nii staaridele kui tundmatutele, üksikutele huntidele ja kambakesi tegutsevatele. Tahaks numbreid koos hoida mingi peateemaga (nagu seekord on kujunenud kunstikuu) ja tahaks lehe kujundust hoida muutumises. Ja tahaks, et keegi Mürilehe lahtilõikamata kujul ka seinale riputab. Või et enne ahju ajamist leht läbi loetaks. Tahaks, et kirjutajad saavad tutvustada midagi, mis neile endalegi meeldib või mis on isiklik, et nad ei pea kirjutama millestki, millest nad ei tea midagi ning mida nad võib-olla isegi vihkavad. Tahaks nii, et sundust ei ole. Noh, see, et meil honorare ei maksta, loob hea soodumuse.

Võib-olla me ei tea, kuidas head kultuuri- lehte tehakse. Võib-olla me mängime kultuurilehe tegemist. Aga mis siis. See on tore mäng.

VÄLJAANDJA:
MTÜ Genialistide Klubi
www.genklubi.ee

TOIMETUS–KOLLEGIUM:
Kaisa Eiche, Margus Kiis, Barthol Lo Mejor,
Maarja Mänd, Martin Oja, Kristiina Paju, Ivar
Põllu, Toomas Thetloff, Sven Vabar, Berk Vaher
KUJUNDUS: Martin Rästa

TOETAJAD: Leht ilmub Tartu linna rahalisel toel,
Paberiga (Munken Pure) toetas IMAP
TRÜKK: Greif
TIRAAŽ: 1000
TASUTA!

kuld on ilus, seks on kole

berk vaher

17. jaanuaril avastati Tartu kaarsillalt installatsioon madratsil seksivate kummikukkudega ja võeti ka üsna ruttu alla. Koolkondlikud niidid viivad mitmekülgse elukunstniku ja hetkel kunstiõpetaja ametit pidava Kalev Vapper juuniori juurde, kes ise jäi toimunud kommenteerides tagasihoidlikuks, aga poleks pruukinud – kui palju on olnud Tartu ajaloos neid kunstiteoseid, mille eest Tartu Postimees preemia välja paneb?

Vapper nimetab 21. jaanuari Tartu Postimehes installatsiooni pigem naljaks kui kunstiteoseks. Ent niiehkni on see kunstiteos. Olnuks siis, kui see jäänuks sillale pidama – rahva seast tulnud spontaansed ja minimaalkuludega taiesena, kodanike omakasupüüdmatu kingitusena linnale, ausambana sügisel samas paigas töepoolt seksinud noortele, ometi kord ausavaldusena ka siin ja praegu elavatele inimestele ja vahva edasiarendusena juba omajagu ära käiatud „suudlevatest tuden-gitest”. See olnuks kunstiteos siis – ja on nüüd, peale allavõtmist seda enam. Sest keegi kurat ei ole siiamaani osanud pakkuda mõistlikku seletust, miks see installatsioon üldse alla võeti.

Kalev Vapper viitab ise võimalusele, et installatsiooni paigaldamine kaarsillale oli illegaalne. Selle aga kummutab linna juriidika isa Jüri Mölder 22. jaanuari Tartu Postimehes, rõhutades, et kõige rohkem võiks seda pidada avaliku korra rikkumiseks, aga tema ei teeks isegi seda.

Miks need nukud siis alla toodi? Tartu poliitsei konstaabel toob ainsaks põhjenduseks retoorilise küsimuse: „Aga miks oleks pidanud need sinna üles jätma?” Jänes võtku, miks mitte? Keda nad seal siis sega-

sid, kellele jalgu jäid? Aga kui 25. jaanuaril lülitub teemasse linnavalitsuse avalike suhete juht Indrek Mustimets, saame juba rohkem teada: „Kes võtnuks vastutuse siis, kui see voodi oleks keskpäeval kellelgi pähe kukkunud? Kes olnuks ajalehel siis esimene ametiisik, kellelt vastust küsida ja kellele vastutust veeretada?”

Vaat see on nali, mitte kunstiteos. Või oli nali umbes nädal aega. Voodi oleks saanud ju silla külge kinnitada või asendada mõne kindlama konstruktsiooniga. Aga nädal aega hiljem lendasid neli koolipoissi Hiinalinnas leitud mürsust õhku ning üüberpürjelid Kruuda (või mis ta oligi) ja Hanson (endine kaitseminister ja sõjaväeosa territooriumi Tartule kombineerija, maind juu) teatasid seepeale, et kurb küll, seal on neid koledaid pomme vist veel, ega me seal getos ise pole käinud ja nüüd ei julge ammugi, mingiks demineerimiseks nagunii raha ei ole, nii et astuge tasa, puhta jalaga ja kui miini otsa satute, siis *sorry vaan*, teinekord ikka vaadake, kus te koperdate ja mida näperdate. Ja voodiga pähesaamise kõrval on see ju kõikimõki, eks ole.

Ju siis võiks arvata, et nende kukkude alaloomise põhjuseks pole mitte voodioht keskpäevasele promeneerijale, vaid vastutuse kaelasadamine pahaaimamatule „ametiisikule”. Kui juba käsulaudadest lahknevate Truffe varikatuste pärast läks palundra lahti (või Eesti parim kohvik ka veel, kes teil üldse lubas silma paista?), siis linnakodaniku julgus ilma kooskõlastava paberita mingit mittetarbelist kunsti teha (avalikus ruumis, mõtelge!) on ju suisa pörrsus. Ja veel seks ka! Ühel Kunstikuul alles oli vanas Kaubamajas mingi jama kumminukkudega, kes ausaid kristlasi

mõnitasid, sest need ei olnud enne kunagi kannikaid ja jalgevahet näinud. Nüüd jälle – vuihh!

Aga selle tõlgenduse vastu räägib jälle fakt, et „ametiisikud” suudavad soodsa tagantuule korral märksa mastaapsemate häpeningidega maha saada. Muidugi mitte niisama, ega ametnik ole mingi tudeng, et ilma rahata mõtlema hakkab.

Kuu aega enne kukkude paigaldamist sillale tulid linnaarhitekt ja linnakunstnik nimelt lagedale ideega, et rajatava Vabaduse autosilla kaare võiks värvida kuldseks. Nojah, edevus ei anna häbeneda (linnaarhitekti nimi on juhtumisi Sild) ja Tartu üldiselt kadakasaksikul ja brežnevistlikul kitšil baseeruva imagoga sobiks see ju hästi. Ainult et mis härraste kunst maksma läheks? 18. detsembri Tartu Postimehe ainetel 167 000 krooni (7000 võrra rohkem kui Y-Galerii aastategevuseks), järgmise päeva korrektsiooni põhjal juba 250 000 krooni, proovivärvimine 20 000 krooni (kokku samas suurusjärgus linna toetusega tervele Kunstikuule). Võrdluseks: alternatiivfestival Plink Plonk 75 000 krooni, autorilaulufestival Mailaul 2008 – 50 000 krooni, noorte kunstifestival Midagi Muud 30 000 krooni.

Ja mina, tainapea, vuhkisin mullu mitu kuud teha 2011. aasta Euroopa kultuuripealinna taotlust, nuiates Tartu korraldajatelt-loojatelt kõiksugu projektiideid! Lase veel vähik asja juurde. Piisanuks täiesti sloganist: „Kuld on ilus, seks on kole” ning kogu programmiks ühest lausest: selle osa linnast, mis turistidele meeldib, kuldame üle ja selle osa, mis ei meeldi meile endilegi, laseme õhku. Lihtne, konkreetne ja mis peaasi, teostatav.

tartu kunstikuu 2008 – vähe tähtsündmusi, palju kunsti nurkades ja nende tagustes

margus kiis

Tartu Kunstikuu 2008, valedest kubiseva alapealkirjaga „TARTU pikk, ART lühike“ (Tartu pole kuigi pikk linn, eriti arvestades, et tegemist on jõelinnaga; Volgogradiga ei anna ikka võrrelda; igatahes kunst on pikem) kuigi organiseeritud nii tähtsa organisatsiooni kui Tartu Kunstnike Liidu poolt, on mõneti tagasihoidlikum ja uimsem kui eelmised. Võimsat tsentrumit nagu 2006 oli Vana Kaubamaja või toetumist soliidsele traditsioonile, nagu eelmisel aastal, nüüd tundub, et pole. Kuid kunsti kvaliteeti see ei kahanda, vähemalt loodetavasti mitte.

Mõneti huvitaval kombel on tARTU Kunstkuu 2008 sees üks väiksem kunstikuu, õigemini nädal, mis püüab väita, et on suurem kui päris kunstikuu – nimelt MoKSi „Kultuurijaam – loo oma reis“. Aga sellest on siinsamas eraldi artikkel.

„Ametlikes“ kunstinäitamiskohtades toimub justkui mõõdukalt erilist. Muuseumid on loomulikult stiilselt loitud. Tartu Kunstimuuseum jätkab oma tavapärase programmi mõningate moepärasemate lisanditega (ringkäigud jne). Tartu Linnamuuseum teeb kunstikuu raames töötoa vappidest. Eesti Rahva Muuseum teostab iga kolme päeva tagant uuenevat vaibaväljapanekut. Laulupeomuuseum korraldab ka lastele pabernukkudega projekti.

Kunstigaleriides võib näha siiski keskmisest huvitavamat programmi. Tartu Kunstnike Maja galerii täidab veebruari esimesel poolel Tartu Ülikooli maaliosakonna juubelinäitus, kus saame näha hulganisti rohkem või vähem sotsiaalselt maali ning vanu ja uusi staare, teisel poolel Tartu seniorkunstnike näitus „Vana Kool“. Tampere majas on, nagu arvata võib, soomlased: Salo Kunstnike Seltsi (Soome) ühisnäitus (mitte segi ajada Pasolini poolt kurikuulsaks tehtud Salò Vabariigiga II maailmasõja aegses Itaalias). Y-Galeriis on esialgu juba ammu enne kuu algust avatud Kalev Kalevi poeg Vapperi kureeritud õpiku-kontseptuaalminäitus „Kalev Vapper õpetab koolis“,

kus saab nautida kalev-k-vapperlikku pretensioonitut huumorit ja tema elik Tartu Kõrgema Kunstikooli õpilaste vaimupingutuste vilju. Järgneb nädal MoKSi programmi tsentrumiks olemist.

Tartu Lastekunstikooli galeriis 10. veebruarini põnev Enn Tegova kureeritud multimediaalne ülevaateekshibitsioon Tartu kaasaegse kunsti erinevatelt tegijatelt. 12. veebruarist edasi on aga Tartu Kõrgema Kunstikooli ja Kuopio Academy of Design üliõpilaste „minitekstiilide“ (?) näitus „Aeg“ (?). Rael Artel Project Space'is on alates 6. veebruarist salapärane Tartu ja Tallinna noorema generatsiooni kunstnike ja projektiruumi koostöös kollektiivne kunstiprojekt mitmemõttelise pealkirjaga „Kunstikuu“.

Kuid selleaastase kunstikuu peamised tegijad on ikkagi nõ alternatiivsed kunstipaigad, seinapealsed ja nurgatagused. Õigemini enamasti kohvikud, kus võib näha kohati hämmastavat programmi. Võtame kasvõi kohvik Wilde, mille hämaratel seintel võib märgata noorepoolse kunstistaari, Eesti Ekspress Areeni kaanepoisiks olnud Rauno Thomas Mossi isikunäitust. RTM on viimaste aastate Tartu üks intrigeerivamaid kunstnikke, kelle eksponeerimine küll populaarses, kuid ikkagi problemaatiliselt illumineeritud kohvikus on natuke, hmm, ütleks isegi, et varju heitev kogu linna kultuurile. Aga veel. Teine Tartu imelaps – vaevalt paarikümneaastane Paul Sontag Ülikooli kohvikus. Tema isegi häirivalt ülivanas fotograafiaelses stiilis natüürmordid, mida peaks näitama baltisaksa kunstiga ühes reas, panevad heldima igaühe, kellele ei meeldi purki situmine.

Lõunakeskuse internetikohvikus on mitmekülgse ja nagu me näeme, ka ebatartulikult produktiivse, kuid alati alahinnatud Kalli Kalde maalide näitus. Jällegi midagi helge hingega, lapselikele inimestele, kelle ei meeldi... Kalli Kalde paikneb koos Tartu Kunstnike Liidu juhi Tõnis Kriisaga ka ühes teises, kesklinnale palju lähemas kohvikus nimega Catwalk. Antoniuse Gildis võime

imetella puust karikatuure meisterdava Eero Iivoineni isikunäitust, kus ta esineb koos Tuuli Puhveli ja Ove ning (jälle!) Kalli Kaldega.

Peale kohvikute on kunsti täis topitud ka kõiksugu teised Tartu avalikud majad. Muidugi Linnaraamatukogu: seal on nii Tõnu Smidti fotonäitus „Eesti maastikud“, raamatunäitus „Hando Mugasto raamatugraafikuna“ ja vaimupuudega noorte kunstinäitus „Päikesepildid“; Tammelinna harukontoris võib näha nii Tartu Tamme gümnaasiumi õpilaste taimkollaažide näitust „Puud“ kui ka Palamuse kaunitari Tiina Sääliku fotonäitust „4“; Annelinna harus aga kunstnik Mare Hundi illustratsioon Tiia Toometi raamatule „Kaltsutitt ja puuhobune“. Vanad head Vanemuise sisesambad kannavad pool kuud Markus Kasemaa arvutimaale.

Kunstisaastest ei jää puutumata aga ka nii vanad kui ka moodsad kirikud. Jaani omas on Tartu maalitraditsioone aus hoidva Riina Neeme isikunäitus, Tartu uues Kaubamajas aga hoopis noorte Tiibeti põgenike joonistuste heategevuslik näitus!

Noneh, eks igasugu omapäraseid üritusi, nagu näiteks hunnik töötubasid, Endel Taniloo vastuvõtud kahel päeval (5. ja 12. veebruaril), kunstiraamatute soodsmüügid, valguspuude ja jääskulptuuride avamised ja vaateakende konkurs tulevad ka vahele. Pööraks tähelepanu aga kahele absurdsele absoluutse pealkirjaga nn konverentsile, mis toimuvad Tartu Kunstnike Majas. Esimene, mis toimub 20. veebruaril, kannab pealkirja „KUNST“, seal esinevad Reeli Kõiv ja kaks korda keegi Kangilaski. Teisel, tiitliga „KUNSTIHARIDUS“, esineb Piret Paas ja natuke hiljem ka Piret Paas.

Ahjaa, kunstimes. Alguses pidi see muide toimuma Tartu Näituste Messikeskuses ja mitu päeva. Õnneks, kordan, õnneks võitis rahapuudus (mitte terve mõistus, sest seda on Tartu suht vähe ikkagi). Täna, armas Tartu Linnavalitsus!

kummitusjaam fantoomjaam kultuurijaam

sven vabar & kristina paju

Metsiku Lääne heitlik areng pärast raudtee rajamist tõi kaasa hulgaliselt kummituslinnu kummitusjaamadega, kus rongid enam ei käinud. Või kui, siis kummitusrongid. Jaapani filmides leidub palju kummitusjaamu. Pärast Berliini tükeldamist jäi osa Ida-Berliini metroo jaamu Lääne-Berliini territooriumile – neist tühjadest maa-alustest fantoomjaamadest kihutasid rongid aastakümneid võimalikult kiirelt läbi. Uuel ajal on ka Eestis tekkinud mitmeid paiku, kus „Rongid enam ei...“, ja kus on tekkinud samuti rohkem või vähem kummituslikke jaamu.

Eriti veider olukord on igasuguste jaamadega Tartus. Rongid siit küll läbi sõitsid, aga raudteejaam oli aastaid lukku pandud. Eelmisel aastal ta põles, nüüd on remondis. Raadil asub gigantne kummitus-lennuväli (eriti ei teata, et seal asuvad ka väga romantilised lennukiangaarid 20. sajandi algusest, kust kord lendasid välja Eesti esimesed lennukid). Bussijaamaga toimusid meil veidrad mahhinatsioonid. Mehis Heinsaar hiljuti rääkis, kuidas ta tundis narkootilist tõmmet bussijaama vastu, veetes lugematuid tunde bussijaama puhvetis (mida enam paraku pole) lugedes ja aknast välja vaadates.

Kummitusjaam on sotsiaalsest küljest enamasti muidugi kurb nähtus. Aga patt on jätta tajumata kummitusjaama ime-line, alternatiivseid reaalsusi loov pool. 1. – 17. veebruarini tekitab Tartus hulgaliselt kummitusjaamu MoKS. Ta tekitab teis ka uusi fantoomjäsentide ja fantoommeelelundeid, millega tajuda linna-re-aalsust uudsel viisil. MoKS (Mooste külalisstuudio) on Põlvamaal asuv külalisateljé, kuhu kunstnikud üle maailma saavad kokku sõita kunsti tegema. Lisaks korraldab MoKS mujalgi üritusi vanale ja noorele kunstirahvale. Ise nad ütlevad, et nende ateljee on „avatud kõikidele loome-inimestele, eelistamata rahvust ja harrastatavat kunstivaldkonda“. Aga tegelikult on nii välja kukkunud (mis on ju väga tore), et MoKSiga seotud kunstnikud tegelevad iseäranis palju helidega ning meid ümbritseva materiaalse keskkonnaga. Peale selle

haarab MoKS oma aktsioonidesse ka neis keskkondades elutsevad inimesed, MoKS tahab olla sotsiaalne ettevõtmine.

Seda on näha ka sündmusest nimega Kultuurijaam, mille MoKS korraldab 11. – 17. veebruarini Tartu kunstikuu raames. Kultuurijaama põhilisest kontseptsioonist kõnelevad Kristina Pajule ja Sven Vabarile MoKS-i põhilised käimashoidjad, eesti viisuaalkunstnik Evelyn Mürsepp ja USA-päritolu, kuid samuti Eestis elav heli- ja videokunstnik John Grzinich.

Mida see „kultuurijaam“ tähendab, miks just „jaam“?

John: Algselt oli idee korraldada see üritus Tartu raudteejaamas, ja osa üritusi oleks ka toimunud sõitvas rongis – teel Tartust Tallinnasse või Valka näiteks. See plaan kahjuks ei teostunud, sest jaamahoone ei ole veel valmis. Võib-olla me siis viime selle plaani ellu mõnel järgneval aastal või ka hoopis mõnes teises kohas või riigis. Kuigi samas meil oleks ka väga hea meel, kui keegi teine selle idee meilt varastaks.

Siiski me ei loobunud sellest ideest päriselt ka sel aastal siin Tartus. Sest mida see „jaam“ siis tähendab? Üks asi on see, et jaam ei ole lihtsalt mingi tavaliine koht nagu iga teinegi. Jaam kujutab endast paljude erinevate kohtade ühendust; teelolekut ühte või teise kohta, ühest kohast teise. Seega meie üritus, mille nimi on „Kultuurijaam“, ei ole üks homogeenne sündmus või sündmuse-ahel mingis ühes konkreetses, fikseeritud kohas, olgu reaalses või sümboolses. See „jaam“ tekkis või tekib, et ühendada juba olemasolevaid kultuurikohti Tartu linnas, mis varemalt võibolla niiväga ühenduses ei olnud, sest neid ühendavat „jaama“ ei olnud. „Kultuurijaam“ tekitab ühenduse nende kohtade vahel – paljud erinevad sündmused kulgevad ühest kohast teise. Nõnda muutuvad ka kohad kui staatilised nähtused samuti rohkem mitmeteks erinevateks „jaamadeks“. Y-Galerii saab Keskjaamaks, Tartu Kunstimaja Kunstijaamaks, Genialistide

Klubi Helijaamaks ja aadressil Ujula 1a asuv kunstitegemise-pind Tehasejaamaks.

Kultuurijaama ideeks on ka näidata, et me ei vaja siin Tartus tingimata uusi kultuuri-paiku juurde. Neid on juba praegu mingis mõttes piisavalt. On tarvis need lihtsalt ühendada, tekitada rohkem koostööd ja suhtlemist. Sestsamast ideest võiksid olla kantud ka Tartusse kultuuritehase rajamise kavad. Ei ole tarvis rajada mingit uut, tohutut ja kallist maja. On tarvis lõpetada omaette tigidalt sisisemine ja teha rohkem teiste kultuuriinimestega koostööd siin Tartus. Ja kui see koostöö hakkab tööle, tekitab aina uut ja uut kultuuri, alles siis, lähtuvalt neist uutest tekkinud konkreetsetest vajadustest võib hakata midagi suuremat juurde rajama või ehitama. Ja seda ehitamist võiks siis näiteks ka linn toetada – selle asemel, et käivitada suuri, mahukaid projekte, millel juba eksisteeriva kultuuriga on vähe ühist.

Sellepärast on ka meie ürituse nimi Kultuurijaam, mitte Kultuuritehas. Oluline on ka see, et me eriti ei korralda selliseid fikseeritud kavaga üritusi, kus ühed teevad kunsti ja teised vaatavad pealt. Me kasutame põhiliselt töötoa-formaati, kus kõik – nii kunstnikud kui huvilised, nii et tegelikult neil ei saagi vahet teha – kõik on osalised loomeprotsessis. Nii erinevates töötubades, Art Security projektis kui muudel üritustel on põhiline võimaldada inimestele kogemusi; proovida igasuguseid asju. Kunstijaam ongi üks suur töötuba.

Juba see meie intervjuu siin on eksperiment. See on uus, ettearvamatu sündmus; me ei tea ega ennusta, mis intervjuus edaspidi juhtuma hakkab.

Jaam tähendab ka, et kogu aeg toimub mingi liikumine. Jaamas paigal seismine on tavaliselt üpris tüütu; mida vähem seal seisma peab, seda parem.

John: Nojaa, jaamas on ikka nii, et selle kaudu sa pääsed kuskile mujale. Sa satud kuskile jaama ja lähed sealt reisile. Reis lõppeb võibolla mõnes muus jaamas, kust

Hitoshi Kojo, Patric McGinley, John Grzinich, Toomas Thetloff. Foto: Barthol Lo Meior

algab uus reis jne. Selles mõttes me loodamegi, et piisavalt palju inimesi tunneb meie jaamadest algavatest reisirõõmudest, et neil tõesti õnnestub endale kujundada omaenda reise. Me ka loodame, et palju nooremalt rahvast tuleb osalema, ka näiteks koolilapsi või päris väikseid lasteaialapsi. Kuigi valdavalt on üritused mõeldud keskkooliõpilastele või tudengitele.

Aga teil on ka eraldi Keskjaam. See kõlab väheke kontrollivalt, hierarhiliselt. Võinuks ju olla hulk erinevaid, aga omavahel võrdseid jaamu.

Evelyn: See Keskjaam on pigem informatsioonihankimise koht, mitte mingi eriline niiditõmbamise- või kontrollikeskus. Inimesed saavad sealt Kultuurijaama kohta infot. See on nagu värv, näiteks nagu ottingumootorid internetis, sa saad sealt info kätte ja liigud sealt edasi. Keskjaam on lihtsalt alguspunkt, kust on hea edasi liikuda.

Selles mõttes ei ole Kultuurijaam tingimata Tartuga piiratud. Tartu raudteejaam näiteks seob Tartut Valga ja Tallinnaga.

John: Tallinnas on seda kultuuritehaseasja ka juba aastaid arutatud. See on suur ettevõtmine, kes teab, kas nad saavad sellega kunagi valmis või ei. Ses mõttes võiks Kultuurijaama mudeli abil edasi liikuda ka muudesse linnadesse.

Meie töötubade kohta ei saa tegelikult isegi seda öelda, et nad teatud kindlates kohtades toimuvad. Need on pigem punktid, kus saab tööd teha. Me kavatseme näiteks palju tegutseda avalikus ruumis, muu hulgas ka selleks, et Tartu inimesed näeksid, et midagi toimub.

Keskjaam ei tähenda, et me juhime kogu üritust, me pigem korraldame selle algamise, lükkame selle käima. Inimesed ise juhivad ennast. Keskjaamas saab ennast

näiteks registreerida erinevatesse töötubadesse ja informatsiooni toimuvate sündmuste kohta.

Mis konkreetselt toimub?

Mis Kultuurijaama raames täpsemalt toimub, seda võite vaadata netist: kultuuri-jaam.moks.ee, seal on üleval ajakava ning sündmuste kirjeldused. Siinkohal toome ära väikse kokkuvõtte peamistest üritustest. Töötubades osalemine on tasuta ja neist võivad osa võtta kõik soovijad, kuigi kohtade arv neis on piiratud.

Soome tegevuskunstnik Tero Nauha korraldab kolmel päeval töötoa Linnasõlmed. Tegevuskunst avalikus ruumis. Selles töötuas luuakse katalüütilisi aktsioone linnaruumis. Rea korduvate aktsioonidega linnaruumis tehakse avalik ruum nähtavaks ja äratuntavaks mitmel eri moel. Eelnev kogemus tegevuskunstis ei ole vajalik, oluline on tahe ja julgus töötada välitingimustes ja avalikus linnaruumis.

John Grzinich juhib töötuba Unireversality – Ümberpööratud universaalne reaalsus. Moodustatakse kaks gruppi, kellest kumbki hakkab digikaameratega salvestama Kunstikuul toimuvat. Misjärel asutakse salvestatud materjali monteerima – jäetakse heli välja ning kumbki grupp monteerib kokku ühe tummfilmi. Seejärel grupid vahetavad omavahel filmid ning lisavad filmidele helitausta, mis võib olla ükskõik milline. Idee on mängida dokumenteerimisel esile kerkivate piiridega fakti ja fiktsiooni vahel.

Iiri-Ameerika päritolu, kuid viimastel aastatel Prantsus- ja Inglismaal elanud helikunstnik Patrick McKinley (artistinimega .murmer) ning Läti grupp Bernu Rits (Maksims Shentelevs, Kaspars Kalnins, Laura Elcere) teevad töötoa Heli kui ruum/heli kui keel. Selles uuritakse üsna

põhilisel tasandil, kuidas toimib heli ümbritsevas ruumis. Õpitakse kuulama meid ümbritsevaid helisid ning ruume looma või muutma ise helisid tekitades. Samuti tegeletakse küsimusega, kuidas heli kui algselt puhtmeeleline, auditiiivne fenomen hakkab toimima keelemärgina. Selleks kuulavad töötoas osalised loomade tekitatud hääli. Õpitakse ka end spontaanselt leitud-tekitatud helide abil väljendama.

Soome muusik, „metsafolkar“ Lau Nau (Laura Naukkarinen) korraldab eeskätt lasteaialastele (kuid oodatud on kuitahes vanad lapsed ja lapsemeelsed täiskasvanud) töötoa Heli pildile, kus on võimalik filmidele ise heli luua. Selleks on Lau Nau kaasa võtnud mitmesuguseid pille ja muid esemeid, millega filmi taustaks heli tekitada.

Kahel päeval toimuv ümarlaud-filmiõhtu uurib esteetika ja empiirika vahekorra. Esimese õhtu teemal „Antropoloogid kunstnikud“ kureerib Taavi Tatsi Maailmafilmi festivalilt, esitledes dokfilme, milles lõimuvad kunstiline ja antropoloogiline mõõde. Kas ja kuidas on võimalik tunnetatud tõe ühtaegu filmikunsti võtetega estetiseerida ja antropoloogilise eesmärgiga empiriseerida? Teine õhtu „Kunstnikud kui antropoloogid“ toimub Kunstiteaduste Instituudi Talvefoorumi eelseksioonina. Osalejad arutavad kunsti, dokumentalistika ja sotsiaalteaduste vahekorra üle kaasaegses kunstis, nende elualade vaheliste ja üldsemistahes kunstis käibivate formaatide vaheliste piiride hägustumise üle. Mõlemal õhtul näidatakse jutu illustatsiooniks ka filme ja kohal on filmitegijad ise.

Reedel esineb Helijaamas kontserdil kogu kohaletulnud helikunstnike ja muusikute seltskond: Bernu Rits (LV), Kuupuu feat JoyLaav (FIN), Lau Nau (FIN), .murmer (IE-US-FR), jgrzinich (US-EST).

Kõigi ürituste ajal ja vahel tegutseb Art Security. See on kiirreageerimisüksus, mis kontrollib linnas toimuvat kunsti ja kultuuri olukorda ning koostab sellest raporti. Art Securityt on võimalik kriitiliste kultuurikollete asukohtadest teavitada.

Kultuurijaam võetakse kokku Laupäeval 16. veebruaril kell 17 Keskjaamas – kus saab näha-kuulda töötubades tehtut.

Ürituste koha infot ja töötubadesse registreerida saab aadressil kultuurijaam@moks.ee ning telefonil 58 060 083. Netist saab rohkem infot ürituste kohta aadressidelt:

kultuurijaam.moks.ee
artsecurity.org,
talvefoorum.artun.ee

kunsti korra kaitsjad

barthol lo mejor

Art Security on Poola turvafirma, mis on tänavuseks kunstikuuks avanud oma filiaali ka Tartus. Kohalikest noortest arvatavatest on moodustatud kiirreageerimisüksus, mille põhiliseks tegevusalaks on kunsti peale kiirelt reageerimine. Reaktsioon toimub huvitava, igava ning hea kunsti lähtepunktist. Igati on julgustatud ning õigustatud kiirreageerijate sekkumine ja operatsioonid ning haarangud seoses igava kunsti piiramatule levikuga, mis võiks ohustada Tartu Kunstikuu 2008 edukat läbiviimist.

Agentide võrk katab suuremat osa Tartust, et vajadusel oma volitusi kasutada kunsti korrigeerimiseks. Agente värvatakse jooksvalt juurde ning esmase programmi edukal läbimisel on plaanis luua ka kunsti naabrivalve, mis teostaks aktiivset järelvalvet kunsti taseme üle oma naabruskonnas ning teataks koheselt ning operatiivselt kõikidest kunstialastest rikkumistest vajalikesse organitesse. Kunstikuu järel koostab Art Security raporti valitsevast korrast Tartu kunstis ning Art Security poolt loodud organiseerituse kestvusproгноos vastavalt millele Tartu filiaali

saatus otsustatakse. Samalaadseid filiaale on varem rajatud Brüsselisse, Poznanisse ja Berliini ning tulemused on olnud üle ootuste efektiivsed.

Art Security kiirreageerimisüksus pakub erinevaid avalikke teenuseid sh installeerimine, modifitseerimine, õpetamine, nõustamine, likvideerimine, tseenseerimine.

Art security võtab enda kontrolli alla kogu kunstivoo ning parandab ja modifitseerib seda vastavalt kõrgematele kriteeriumitele toimides kvaliteedi järelvalvena. Linnakodanikelt oodatakse täit koostöövalmidust, millest keeldumise puhul järgnevad vastutuselevõtt. Kogu rakendatav võttestik on tagamaks ühiskonnas valitseva kunstiikalduse leevendamist.

Art Security on kiirreageerimisüksus, mis reageerib “kaasaegse kunsti ideede poolt mürgitatud” Tartu linna elanike väljakutsetele. Üksuse eesmärk on leevendada inimeste vaimseid üleelamisi ja õpetada neid igapäevaelus kunstiga kokkupuutumise tagajärgedega toime tulema.

Art Security tervituskõne Tartu Kunstikuu 2008 pidulikul avamistseremoonial Athena Keskuses:

„Mu daamid ja härrad,

Mul on suur au olla täna siin, tARTu kunstikuu 2008 avamistseremoonial, koos teiega. Tartu kunstikuu on Tartu linna jaoks väga oluline mainekujundussündmus ja ma võin kinnitada, et mina teen kõik endast oleneva, et Tartu mainet au sees hoida!

Käivad jutud, et Tartut on selle aasta veebruaris tabamas enneolematult kõrge kunstinentsentratsioon. Loodame, et enneolematult kõrge kunstikontsentratsiooni poolt põhjustatud massihüsteeria möödub rahulikult, kuid samas pakub meile väärtusliku õppetunni.

Tartus sünnib suuri mõtteid ja Tartus sünnib suurt kunsti! Võime olla tänulikud, et Jumal lõi Pallase ja Tartu.

Mu daamid ja härrad, ma tänan teid tähelepanu eest, kohtumiseni.”

kus on su teater, tarto linn?

maarja mänd

Mis on teater? See on kunstiliik, institutsioon, maja. Mis on Tartu Teater? Ei tea... Tartus on institutsionaalselt teater „Vanemuine“, pool-institutsionaalselt / pool-projektipõhiselt Emajõe Suveteater, puht projektipõhine Kultuurikaptenid ja uhiuus Noorte Teatritehas, pooletagumikuga teevad teatrit Eesti Teatri Festival ja Genialistide Klubi, harrastuslikult Tartu Üliõpilasteater ja Vilde Teater.

Ainsa(te) maja(de)ga teater „Vanemuine“ on linna kultuuriimago au ja uhkus: sai ta ju alguse Koidula esimestest eestikeelsetest teatrijulgustükkidest „Vanemuise“ seltsis, Wiera proovis esimesena teha ooperit ja suurejoonelisi muusikaetendusi, teater hakkas esimesena kutseliseks, sel ajal kui Tallinnas staaritsesid Pinna ja Altermann, näitas Menning, mida tähendab ansamblimäng, siis kui Panso uuris küllaltki suurelt, ent kitsapilguliselt, mida tähendab rahvuslik teater ja teatriharidus, kasvatas Ird Tartus publikut, repertuaari ja teatrimurdjaid. Tartu au ja uhkus, selles pole kahtlustki. Aga miks mitte Tartu Teater?

See paljudes asjades suur ja esimene teater ei ole vaba oma otsustes ja hinnangutes – tal on kohustus linna, rahva ja jumal-teab mille ees. See on koht piletisadude ja publikupäevade jaoks, sest Vanemuine hoolib! Mitte tartlasest, vaid ükskõik kellest, kes pileti on ostnud.

Aga kus on suursaavutused? Jumal nendega! – kus on väikesaavutusedki inimlikul tasandil? Tartu linn võiks küll teatrit enda omaks pidada ja ametlikult teebki, kuid südamesontasiiskiPR-meestepriipilet peatusest „Kohalik“ peatusele „Riiklik“. Ja nii ongi üha laienev vilkuvate kirjadega majadekompleks „Vanemuine“ mitte Tartu Teater, vaid iseseisev monstrum-organisatsioon, mida väiksemad võivad oma alternatiivi pakkumise taotlustes pu-

huda ja puhuda, kuid ümber mitte kunagi. Ta on ju Eesti esimene!

Jaama 14, kus Koidula 1870 teatri nurgakivi maasse raius on juba mitmeid aastaid alustanud Emajõe Suveteater etendust stiilis „täpselt selle koha peal algas eesti teater – lülitage mobiiltelefonid välja!“ See peaks olema kuidagi oluline, mine-ma hinge, sest annab aimu vaimust, mis Tartut ja teatrit soosib. Ehk loob isegi elamuse. Ja tõsi, aeg-ajalt saavadki kohalikud tunda rõõmu selle üle, et Jaama 14 hoov on Tartus ning kaugemalt tulnud head meelt, et nad on jõudnud eesti teatri pärispaika, kuid seda ainult puhuti. Ehk siis, kui etendatakse Nipernaadit või Koidulat ja võibolla isegi mitte siis... Aga – oh õnnetust! Jaama tänavale mahub ainult nii mitu inimest ja varsti võib juba näha vastset Eesti ja Tartu juured leidnud Emateatrit müttamas Toomemäe kindluses Jumalaema ja kellameestega. Ja teatril pole isegi piinlik, et müüs piletid nimetatud etendustele kordi kiiremini maha kui meieomade tegemistele. Tartu võiks vastu rindu taguda veel vaid, et meie bränd on teater, mis sünnib Emajõe ääres ja suvel, kuid kui linnalt ja sponsoritelt hakkab ühel hetkel toetusi sadama, siis avastab iga mõistlik teater, et talvel sobiks mõni Frarnkenstein vanasse Anatoomikusse (sümboll!) või pingviinid ja munad sünnitushaiglasse. Reeturid!

Kõige laiema ja kõikehõlmava mõistena identifitseerib teater end äärmiselt sünkreetilise kunstiliigina, mis katab ära ja võtab kaasa kõik teised. Mis on olulised kunstiväärtuslikud sümbolid Tartus? Ülikool, Vanemuine, kaarsild ja jõgi, Tartus on DRAAMA ja Hansapäevad, Tartus on vaim... Ehk oleks see pärisoma neid sümboleid ühendav teatraalne ettevõtmine? Sellele vaatamata, tulemusi ju pole. Raivo Adlase harrastuslik näitemäng Ülikoolist

ja selle väärtustest kanti viimati ette Hansapäevade aegu, kuid kulg ei kerkinud kellelgi – mis siis, et Kivastik! Võiks ju pahandada ja hurjutada tartlasi, et kuidas siis nii, kuid tükk nägi tõesti laval välja pateetikast tulvil komejant ning ei äratanud laadamööllus tähelepanu. Tartu Üliõpilasteater nopib küll rahvusvahelisi preemiaid ja saab linnalt tunnustust ja äramärkimist, kuid hoolimata nimest ei ole ta teater, mis oleks Tartu oma. Rõhk on üliõpilastel, just samuti nagu Vilde Teatri rõhk on harrastajatel. Mõlemad teatrid on oma nišis edukad, kuid Tartus tegutsemise põhjus on kokkusattumuslik ning teatrite peasuund on Tartu ja isegi Eesti välised festivalid.

Poolprojektiteatrid on nii pisikesed, et ei küündi teatri ega Tartu mõõdukuni – Genialistide Klubi ei saa oma ühe lavastusega kuidagi hõisata Tartu teatriks olemise üle, Eesti Teatri Festivali produktsioon etendub esmajärjekorras pigem Saueaugu teatritalus ja alles siis Athena imepisikeses teatrisaalis.

Jah. Kui Tartul üldse on teater, siis neis spontaansetevõtmistes (viide Berk Vaheri artiklile), mis ametnike punastamise saatel linnapildist võõrkehadena eemaldatakse – esimese vaatusse etendajateks kunstiteose installeerijad, teise vaatusse omadeks eemaldajad – publikuks kõik neti- ja muud kommenteerijad, lihtsalt kaasaalajad. Eks ole, tõeline Tartu Teater peitubki tänaval jalutavas InBoilis ja Mäksis, Volgis ja Kivastikus, Mülleri Sassis ja Erkki Hüvas, Zavoodi ees ja sees ja kaarsilla peal... Ja isegi kui Tartu seda südames tunnistaks, ei saaks neile nähtustele taha ei institutsiooni ega maja.

Kes aga tahab päris teatrit, see peab ootama ära uue süda-tahab-süda-tee teatri. See peab ootama ära Tartu Linnateatri. Ehk ta tuleb, ehk siis on...

budapest ehk legendaarne maja emajõe ääres

margus kiis

Aadressil Emajõe 6 asub pealtnäha mitte eriti eriline kahekorruseline hoone. Selline tavaline väikekodanliku pruunistunud krohvikatega, lihtne, veidi lääpas puukas peaaegu sümmeetrilise fassaadi ja tsentraalse trepikojaga. Tegelikult oli see maja omandiõiguslikult segastel 90ndatel ja uue sajandi algul tõeline Tartu überboheemlaste pesa, kus pesemata sokkide, villaste kampsunite, lõhnatubaka, roheline tee ning monastõrskaja hais naljalt ei vaibunud.

90ndate algul elasid majas Anzori Barkalaja ja kunstnik Sven Saag. Kui Sven Saag korterist number 4 välja kolis, jättis ta suure, mitme veidra asetusega toaga eluaseme kolleeg Juka Käärmannile, kellest kujunes varsti Tartu mullalõhnaliste kampsunite guru. 1993 asustas pikka aega tühjana seisnud kahetoalise korteri number 3 allakirjutanu. Kui ma 1994 kevadel välja kolisin, jätsin toad ja veidra pimedat koridorikujulise köögi oma sõbrale Martiinile. Juka korteri ühte tuppa asus veidi hiljem elama nooruke Kristiina Ehin ja tema õde Eliisa. Ajutisemat peavarju leidis ka kirjanikuhakatis Mehis Heinsaar. Juka avastas enda all kummalise salakorteri, kuhu pääses vaid maja taga oleva trepikoja kaudu. "Undergroundi" tegi ta ateljee, kuid hiljem peitis ennast sinna ka millegipärast varju otsiv kunstnik ja kitarist Mell Kirsimägi. Sellised kummalised, eiteakust ilmnevad toad kajastuvad ka Mehis Heinsaare lugudes.

Korteris number 2 elas vaheldumisi mitmeid Tartu Kunstikooli õpilasi, nende seas ka Mati Karu.

Arvata võib, et sellise kampsunite kontsentratsiooni korral olid peaaegu iga õhta

majas olengud, mis ajapikku muutusid järjest jaburamaks ja sürreaalsemaks. Juka korter oli täis kõikvõimalikku koli, vana mööblit, mänguasju ja veidraid esemeid. Vene filoloog Kaspar Jassa sai sellest inspiratsiooni ning hakkas tegema massiivseid, veidi witkinlikke lavastusfotosid.

Õhtutel ja öödel, kui kuulati progerocki, vene avangardi ning vaadati 16mm projektoriga EPA õppefilme, olid sagedased külalised näiteks ka Lauri Sommer ja Marko Kompus. Juka oma maagilise aegluse, harvade sõnavõtude ja rahulike, kuid seda salakavalamate aktsioonidega kogus kiiresti enda ümber püsiva austajate ringi. Eelpoolmainitud Martiinile, Heinsaarele, Mellile lisandusid Ako Laugamets ning Margus Liivak, kellest said kunstilis-muusikalise rühmituse Budapest alusepanijad. Budapest saigi alguse Liivaku kodutalus Äksis, kuid peamine tegevuspaik oli siiski Emajõe 6 – kuna Juka koli hulgas oli ka hulgaliselt erinevaid muusikainstrumente: kannel, klahvidega huulikorel, mandoliin, metsasarv, vene akustilised kitarrid, mingid löökriistad, Martiini elektroonika jms. Martiini korteris seisis ka vana pianino. Sõge improvisatsioon ning dadaistlik või psühhoanalüütiline jauramine ümber ümmarguse laua oli Budapesti algne tööpõhimõte.

Budapestil on olnud mitmeid enam ja vähem püsivamaid kõrvalprojekte. Margus Liivak moodustas koos Ako ja Martiiniga korraliku rockansambli Trikotaaž, mis tegutseb mõnuga siinamaani.

Sajandi alguses põrises Parmupilliorkester, milles Budapesti liikmed ning nende

tuttavad mängisid Juka konstrueeritud pillirooparmukatel. Selle bändi frontman oli kirjandusteadlane Valdo Valper, kes teadustas totaalinproviseeritud lugusid pealkirjadega a la "Maamme", "Emake, oh emake", igatahes Parmupilliorkester esines edukalt nii folklooriüritustel kui ka rockfestivalidel. Parmupilliorkestri koosseisu hakkas tema tegevuse lõpupoole aastal 2002 kuuluma väga erinevaid inimesi töötutest näitlejatest õigeusu preestriteni välja, nii et lõpuks ei tundnudki liikmed õieti üksteist. Aastal 2007 oli kuulda, et Parmupilliorkestri idee on endale napsanud Tartu Postimehe toimetuses.

Sajandivahetusel, kui omandisuhted selginesid, hakkas Emajõe 6 vaikselt tühjaks jooskma. Martiini kolis korterist 3 välja ja jättis selle Jukale. Varsti lahkus ka Juka, nii umbes aasta 2004 paiku. Sellega sai Emajõe 6 saaga boheemipesana läbi.

Budapest on aga üllataval kombel jätkanud. Lisandunud uusi noori liikmeid, nagu näiteks Liivaku sõber kunstnik Hando Tamm ja muusik Tõnu Scott Worms. Viimasel ajal ehitab Budapest igasugu esemetest – nagu raadiotest, köögiriistadest, mänguasjadest – igasugu hübriidinstrumente. Aga lisaks muusikale korraldab Budapest skandaalseks kujunevaid aktsioone. 24. novembril 2007 üritusel „Vastik Disko“ Genialistide Klubis saatsid nad karja ehtsaid kanu peoliste jalge ette (osaliselt ka alla, mis muidugi tekitas loomasõprades vastikust).

Aga Budapesti guru Juka Käärmann armastab endiselt veidraid elupaiku. Nüüd elab ta vorstikujulises korteris, mille keskel asub läbikäidav vannituba!

Foto: Lauri Kulpsoo

tartu filmikombain niidab laia kaarega

martin oja

Eelmisel suvel hakkasid orgunnipisikud Jaan-Jürgen Klaus organismis pöördumalt paljunema. Paari kuu pärast ei olnud Tartus enam maja, mille lävel Jaan poleks kuulutanud: „Siia teeme Tartufilmi peakorterit!“. Leidlik meel nägi kõikjal võimalusi. Genialistide Klubi ahjust pidi saama seif, milles sponsorite kingitud rahapakke hoida; läbi koridori jooksev lõõritoru näis sobivat aga selleks, et tagaruumist filme otse saali saata. Kõige lühem tee montaažilaualt publikuni oli avastatud. Tõhusa tegevuspaigana kaaluti muuhulgas Jaani kirikut, Raekoja platsi ja tuntud Torni-nimelist maja Toomemäe nõlval.

Tollal ja praegugi veel pole mul päris selge, misasi see Tartufilm on. Mõned asjad näivad Tartufilmi puhul siiski kindlamad kui teised. Võime varuda kannatust ja laskuda sügavasse sisekaemusse, otsides meelest ja mälust niinimetatud Tartufilmi tükke, koostisosi ehk komponente. Mis nendest siis kõigepealt esile trügib? Loomulikult unistus.

Kõik asjad, mis tibiagi väärt on, saavad alguse unistusest. Levinud seisukoha järgi eostus Tartufilm nimeka dokumentalisti, kodukandi ja selle ärksamate vaimude kujutamisele pühendunud filmimehe Jaan-Jürgen Klaus unistusest. Leidub ka neid, kes seda seisukohta õigeks ei pea, viidates väarikale traditsioonile: Johannes Pääsukese kaadrid lendur Utotškinist, Ilmar Raagi „Tappev Tartu“, Tõnis Aaliste „Võimlev Jänes ja Asjad“... Tegelikult pole Tartufilmi juures tähtis, kelle unistusest ta alguse on saanud. Näiteks võime sugulaste palvel postuumselt Tartufilmi ridadesse võtta mõnegi suurmehe; tulu tõuseks mõlemale poolele.

Kas unistus on väärtuslik ainuüksi sellepärast, et ta on unistus? Kas kõik temast sündinu ja võrsunu saab pikema jututa paleuse? „Eisaa!“ tõstavad materialistid häält. Ja õigusega. Unistuste muutumine asjadeks, õhuvõngeteks, piltideks ning tegudeks – see on tõeline metafüüsika. Üldiselt olen ma kaunis skeptiline, kui tegu on suurejõu- neliste unistustega. Sellest hoolimata suutis

Tartufilmi avapidu mind kõvasti üllatada. See andis märku, et Tartufilm pole üksnes kujutelm Jaan-Jürgen või kellegi teise peas, vaid tõeluse lävepakul jalgu puhastav küla- line. 23. jaanuari õhtul Genialistide Klubis aset leidnud sündmus jäädvustub ajalukku kui unistuse materialiseerumine, erinevate talentide koondumise läbi tõestunud postulaat, et tervik on midagi enam kui tema koostisosade summa, ning mõistagi vastuhakk Tallinnfilmi ülemvõimule.

Nüüd tundub juba palju usutavam mõte, et Tartufilmi peakorter võiks olla iga tartlase kodus, iga tartlase hinges. On ju Tartufilm avarate võimalustega mängumaa, mis ole- muselt meenutab internetti. Sinna võib igaüks, kellel südametunnistus puhas, sisse logida ja oma panuse jätta. Valitseb võrdsus ja vabadus. Laia haarde poolest meenutab Tartufilm kombaini-nimelist põllutöomasinat, mis saab hakkama väga erinevate ülesannetega. Tartufilmi näol tuleb katsetamisele ideaalse kollektiivse tegevuse mudel, milles saavad ilmne- ainult positiivsed tahud: vastastikune abi, koostöö ning napi tehnopargi vennalik jagamine. Napp tehnopark koosneb praegusel hetkel sponsori kingitud statiivist ja Marti Savi meisterdatud filmikraanast.

Marti Savi on muide esimesena pääse- nud IMDB väarikatele lehekülgedele. Tema kuulsusele on kaasa aidanud osavad meistikäed ja kultusfilm „Elu Sitahotellis“. Peale selle on ta lavastanud muusikavideo- sid ja teisi lühifilme. Marti sõnul on tema juhitud lühifilmi osakond Tartufilmi kõige kõvem osakond.

Raivo Kanniku teoseid on aga ainsana pro- jitseeritud Coca-Cola Plaza linale. Raivo on vana kooli looja, kelle puändirohked ideed tunnevad ennast kõige paremini VHS- kassetidel.

Urmas Reisberg ja Richard Meitern on en- nastsalgavalt hoolitsenud järeltulevate põl- vede fimi- hariduse eest, koolitades Anne noortekeskuses uusi talente. Nende meeste oskused kulu- vad peagi avatavas Tartufilmi Akadeemias marjaks ära. Urmas on koos-

töös Martin Liiraga ekraniseerinud Mehis Heinsaare teose „Vanameeste näppaja“. Richard on tuntud „Bussi“ ja „Errori“ ni- meliste lühifilmide autorina. Kahepeale on kohe-kohe linastumas siiani suurim män- gufilm „Akadeemik Obrutševi unenägu“. Reisbergi ja Meiterni filmid on alati tehni- liselt kõrgel tasemel.

Hando Tamm ja Tõnu Tamm pole vennad. Hando juhib performance'i osakonda. Kui olete teda kasvõi korra esinemas näinud, ei kutsu te enam kunagi lastele jõuluvana. Tõnu seevastu on fotosektsiooni boss. Ta on iseäralik piltnik, kes kombineerib osavalt vanamoodsa filmi ja uute digivahendite potentsiaali. Tartufilmi Muusikaosakond kandis varem nime Sensatsiooniline Tartu Kevadbänd. Nüüd on selle õigused müüdnud Tartufilmile.

Animatsiooniosakond, mis koosneb Martin Ojast ja Kudrun Vungist, on valmistanud multifilmi „Rain Terrain“. Seda näidati muuhulgas 2006. aasta Pöf- fil ja Kölni multi- mediafestivalil Cologne ON/OFF. Hetkel on animaatorid digilauad käest pannud ja põig- anud dokumentalistika karustele rada- dele. Tegeldakse ka filmikriitika, töötubade ja kõikvõimalike eksperimentidega. *Last but not least*, võib tutvustada meest, kes tutvustust ei vaja. Kui Tartufilm oleks maja, siis Jaan-Jürgen Klaus oleks selle arhitekt.

Mida töötab Tartufilmile tulevik? Plaanis on välja anda DVD Tartufilmi parimate teostega, avada interaktiivne filmi- akadeemia, korraldada põnevaid kino- seansse ning muid sportlikke ja harivaid üritusi. Ees seisab ka salajane duell Emajõe udusel luhal. Saatustlikus vastasseisus võta- vad mõõtu Jaan-Jürgen Klaus ning kogenud filmihunt Margus Kiis. Relvadeks on laetud käsikaamerad. Ajaloos on ennegi juhtu- nud, et tühised arusaamatused ajavad riidu häid semusid. Praegune kirglik vaidlus on kerkinud küsimusest, kas Tartufilm on MTÜ Tartfilm järglane või mitte. Pärandiprobleem ootab lahendust. Sellest hoolimata on Tartufilm tulnud, et jääda!

Vaata lisaks: www.tartufilm.planet.ee

luunja kasvuhooned

tekst sven vabar / foto lauri kulpsoo

Küllap teate Tartu lähedalt Luunja kasvuhoonetest paistvat tontlikku valgusekuma, millega seonduv esmane assotsiatsioon on enamikul inimestel tuumaplahvatus ja mis paistab kümnete kilomeetrite kaugusele. AS GrüneFee pidi seal aastaringi kasvatama värskeid kurke, mida müüakse kogu Baltikumis. Kasvuhoonete tarbitav elektrienergia olevat võrreldav kogu Tartu linna omaga.

Avalik arvamus ei pea kasvuhooneid ilusaks. Neid ei leia postkaartidelt ja kalendritelt, lastekunstikooli õpilased ei käi neid maalimas. Terve mõistus isegi võitleb nende vastu, kuulutades, et kasvuhooned tekitavad valgusreostust, levitavad ebaloomulikku, loodusvõõrast valgust ja segavad sellist õilsat tegevust nagu tähtede vaatamine.

Aga nagu metsloomi, kes talvel soojade kasvuhoonete ligi kogunevad, nõnda tõmbab sinna ka inimesi. Tudengeid, punkareid, kunstnikke, joodikuid ja mitmes mõttes ripakil olevusi, kes nätske külma pimeduse varjus salaja kohale hiilivad. Nad varjavad oma veidrat huvi teiste ja vahel enda eest. Mitte sellepärast, et see oleks ühiskondlikult võõristusttekitav (mida ta natuke on), vaid sellepärast, et nad ei oska seda kuidagi teadvustada, nad ei tea, mis neid kasvuhoonete ligi tõmbab.

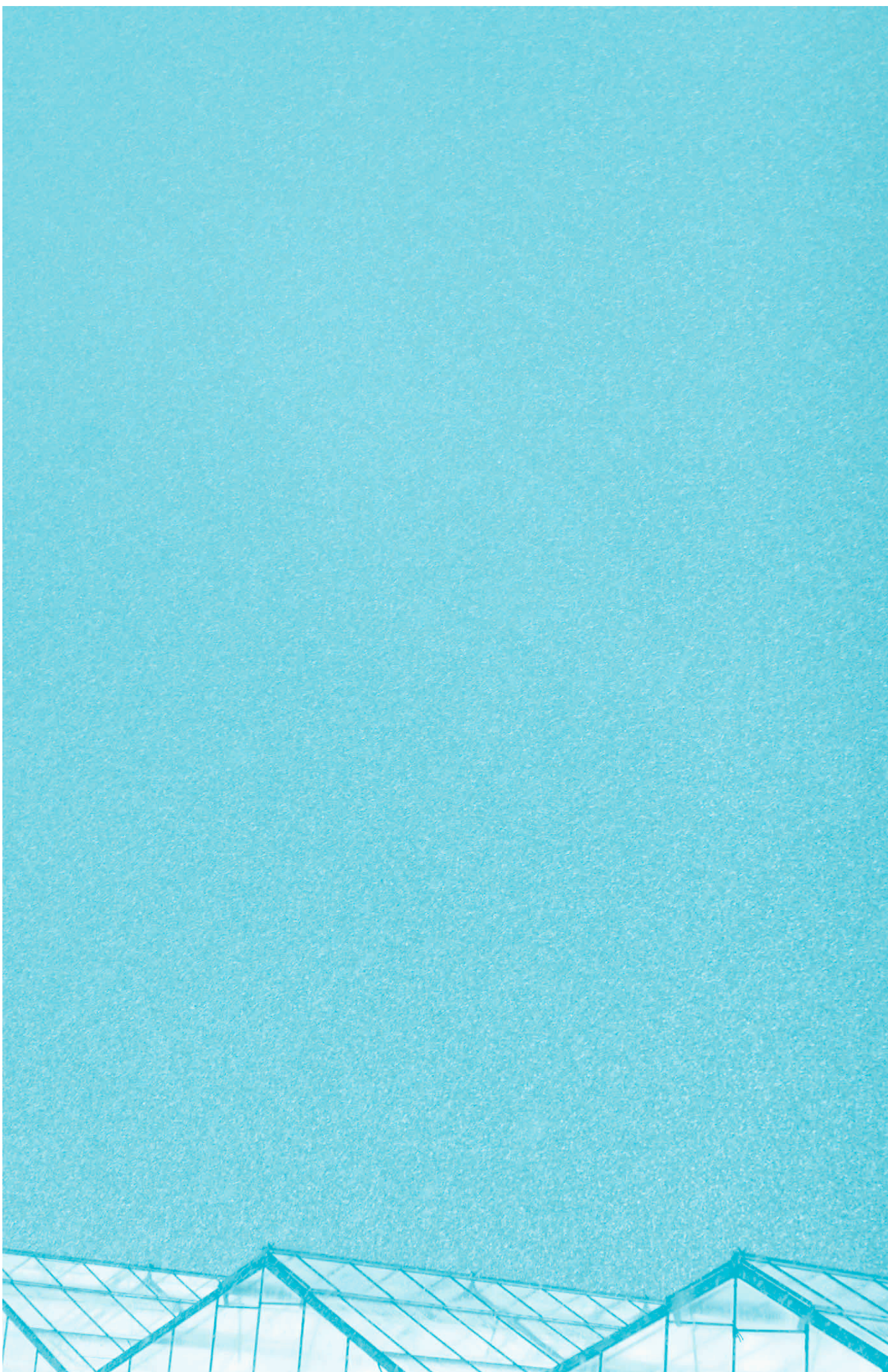
Neid vaevab varjatud haigus, kollakaame kaamos. Kollane valgus langeb uimastava tõbise uduna pühendunud tõvejüngritele ja

ümbritsevale Emajõe luhale. Kuid haiguskolde keskmes, põhjamaise jäise pimedate vakupli all, Põhjajääl ja Suure Vankri all, kivistiseviske kaugusel igikeltsast ja igijääst, haige elu vohab ja kobrutab sisinal kunstlikus niiskuses, küllastunud auruses troopikas. Iga kord, kui sinna lähed, valguvad su sooned täis ebatervet elujõulist rohekollast klorofüllit, mida sa vajad üha enam ja enam, tarvitades sestap eluspsüsimiseks aina rohkem ka kollast valgust. Sa ei tunne enam huvi muu maailma, selle maailma vastu, sa otsid teiste omasuguste, kollase kuma sõltlaste seltsi, kellega tunned rohelistes, niisketes, palavates, helen-davates urgastes järjest rohkem sidet – rohekollase vere sidet. Külma talveöödel sa ei õhka enam päikse poole, ei otsi leevendust kaminavalgusest ja elusast tulest; hoopis päevavalguslambid, teraapilise toimega valguskastid, LED-valgustid rahuldavad su vajadusi.

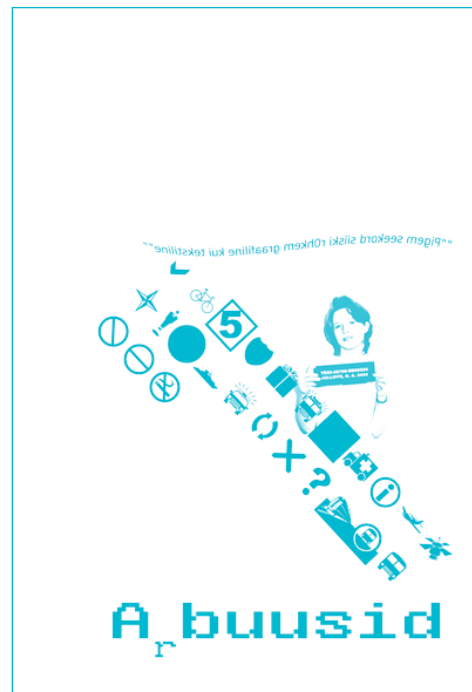
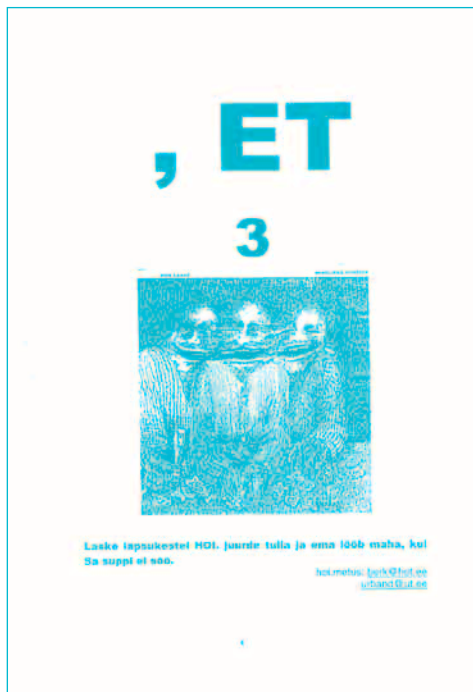
Mõned korralikud inimesed arvavad, et see töö on tänapäeva töö, mis hävitab inimühiskonna, loomuliku elukeskkonna ja ökoloogilise tasakaalu. Võibolla just siit, Luunja külje alt saab alguse kogu biosfääri võrgustiku kurikuulus, totaalne juppidekslagunemine. Võibolla aga on asi röövellikust biokapitalismist palju hullem: GrüneFee on vaid kattevari, mille varjus kes-teab-mille-nimel tegutseb hulluks läinud geeniuistadlaste sündikaat või pahatahtlik maaväline tsivilisatsioon. Võibolla nii, nagu tubakas ja suhkur on indiaanlaste kättemaks valgele mehele,

nõnda on Luunja taimeriigi kättemaks inimesele. Peagi on kogu maailm täis monokultuurset, igatpidi muundatud kurki, mis on nii elujõuline, nagu oleks lugematu hulga tuumaplahvatusi tühjaks imenud, ja mis muidugi paneb kogu maailma võikalt helendama. See monokultuur on varsti kogu maismaal leiduva anorgaanilise aine liivaks ja kiviks murendanud ning kõik elusa kõige veidramail viisidel enesesse ahminud – kuni geneetiliste koodideni välja. Me näeme lagunenuid hoonete varemetel vohava taimestiku viljades, väärtides ja lehtedes kunagiste taimede, loomade ning inimeste liikmeid: käsi, jalgu, nägusid, käppi, sabasid, kopse, makse ja sooni.

Aga võibolla see on tulevikutõbi! Siin Ida-Euroopa provintsilinna külje all, boreaalse vööndi lõunaservas taob kollane kaame valgus noored lahtised jüngrid tükkideks, tükid pumbatakse täis tuleviku-klorofüllit, pannakse kokku võimsaks üksipaljuks olendiks, kes on elujõuline mistahes tingimustes, mida tulevik toob. Võibolla see on kosmosetõbi: valgus sepistab galaktilist supermõistusega sinivetikat, mis ei rahuldu taevatähtede diskreetsete punktikeste vaatamisega, vaid mis ületab valgusaastad tähtede vahel, suudab luua enda eluks vajalikud tingimused ükskõik kus, poeb läbi ussiaukudest – ikka lähemale valgusele, valgusele endale, sellele kõige ilusamale asjale universumis (Uku Masingu järgi), valgusele, mis oli enne tähti, mis oli kõige alguses.

ajaloo itu

Hoi. ja , et

Detsembris 1999 tekkis mõte hakata välja andma zine'i, sooviga näha, kas noorematel autoritel on sahtlipõhjas vingemaid tekste või kas on tahtmist vabamalt väljendumiseks, kui seda muidu tehti ajakirjades ja ajalehtedes.

Koostöök pöördusin Berk Vaheri poole ja kahekesi klopsisimegi kiiruga esimese numbri, mis valmis 20. detsembriks (vähemalt prinditavat faili on siis viimati salvestatud). Kokku ilmus numbreid 22, tegemistuhin hakkas vaibuma 2001 sügisel, viimane väljaanne välgatas detsembris 2002, seega kestis kogu lugu pea 3 aastat. Omavahel sai nimetatud moodustist ehk seinaleheks, aga hästi ei mäleta. Heal lapsel oli mitmeid nimesid, neist tuntumad „, et” ja „hoi.”, nimesid sai vahetatud suvaliselt, a la põhimõttel, et mis kohvikusse minnes pidevalt silma jäi.

Erinevaid kaastöölisi oli kokku 45 ja seda nii Tallinna kui Tartu selleaegsetest erinevatest sõprus- ja kildkondadest, lisaks ilmus pseudonüümide alt avaldatu ja mõned obskuursed taastrükid, ning mõned tõlked inglise, soome ja vene keelest. Nii mõnigi autor on selleaegse tegevuse nüüdseks seljataha jättnud.

Pärast avanumbrit jagunes toimetamine pooleks, kumbki koostasime oma zine'i numbreid ja üksteise tegevusse ei sekkunud, levitatud saigi eelkõige enda koostatud numbreid. Avaldasime nii draamat, luulet ja proosat, samuti artikleid eri teemadel. Lihtne oluks kõike kohe netis avaldada, aga seda lihtsalt ei tahtnud. Parema ikka küljendusega vaeva näha ja siis printida ja seejärel kopeerida ja paljundada ja kokku klammerdada. Tulemus polnud just kaunis.

Tõeliste ärihaidena ei jaganud neid A4-lehti tasuta, vaid ikka paljundusraha eest, u 50 senti lehekülge. Kaastöölised said heal juhul tasuta numbri. Ostsid ikka tuttavat ja reklaami õnge jäänud tudengid ja mõned bibliofiilid. Tõsi küll, lõpus mõned numbrid, vaid levisidki meili teel, ning osa numbreid on riputatud netti üles. Laiskuse taha ongi jäänud kogu materjali netti panemine, las siis jääda nii.

Aastate pärast hakkas rahapuuduses iga tahes müüma Mehis Heinsaare originaaljoonistustega numbri käsikirja, seni hoian seda peidus.

Mihkel Samarüütel

Arbuusid

Alustasin „Arbuuside“ koostamist 2005. aasta alguses, kui oli mõte teha kunstirühmitus ja garaaži troopiline koht palmiga. Esimene väljaanne kandis nime „Klade“ ning sisaldas aktidest ja suguaktidest pastakajoonistusi. Tiraaž oli üks ja seda väljaannet nägid vähesed ning nüüdseks on see kadunud. Kunstirühmitus ei hakkanud kunagi toimima, sest selle oletatavad liikmed polnud kunstnikud ja ei omanud huvi kunstialase tegevuse vastu ning garaažis seisis auto. „Arbuusid“ oli järgmise osa nimi ning see keskendus juba pigem kirjandusele, olles inspireeritud dadaistide poolt välja antud ajakirjadest. Trükkimine toimus läbi paljundamise ning kogu „Arbuuside“ toimimise aja jäin selle väljaande ainukesteks tegijaks. Autoreid käis läbi 40 ringis ning nende hulgast võiks nimetada Martin Oja, Kaur Riismaad, Mihkel Kaevatsit ning alati lubavat, kuid lõpuks mitte kirjutavat Chalice'i. „Arbuuse“ ilmus kokku seitse osa ning tavaline tiraaž oli 20 eksemplari, a 20 lehekülge. „Arbuuside“ välja andmine lõppes aasta 2007 kevadel seoses muude huvide tekkimisega.

Barthol Lo Meior

Kostabi leht

----- Message -----

From: Berk Vaher
Date: 25.01.2008
Subject: Eesti Kostabi \$elts
To: kivisildnik

Tere, vast olete kuulnud peatselt Tartus ilmuma hakkavast kultuurilehest – selle jaoks paneme kokku ka ülevaadet lähiajaloo samizdat-lehtedest; kui mahti, meenutage paari lausega, kuidas/miks tekkis Kostabi \$eltsi ajaleht, kuidas/miks otsa sai ja mis jälg tast jäi?

parimat,
bv

----- Forwarded message -----

From: kivisildnik
Date: 28.01.2008
Subject: Re: Eesti Kostabi \$elts
To: Berk Vaher

1. kostabi leht tekkis tühjale kohale, eesti keeleruumis polnud keegi varem kultuurilehte teinud. polnd kedagi, kes oleks tahtnu teha
2. kostabi langes turufundamentalismi ja kultuuriametnike tädiliku maailmavaate ohvriks
3. kultuuriheerostest jääb alati kustumatu mälestus, siiani räägitakse meist legende, meenutatakse häid aegu kui oli veel kultuurileht, ohatakse, loetakse sirpi ja muusat ning pärast pestake hoolega käsi

(:)kivisildnik

kui nime valesti kirjuate pole te kultuuri-leht ega midagi

kivisildnik.blogspot.com

Sitatorn

Sitatorn tekkis täiesti sokraatilises vaimus, Tartus Narva mnt 27 ühikas toimunud vestlustest. Meie toas elanud partisan Jänes esitas ükskord pikale kogemusele tugineva teesi, et intelligentes seltskonnas pole vahet, millest jutt algab, pikapeale jõutakse ikka sitateemani. Muidugi kehtib see tees etiketist kammitsemata seltskondades ja kehtis ka meie ühikas. Nõnda kujunes filosoofiline Sita Ring.

Meiega samas boksis elanud Vürst hakkas millalgi peale ajama, et tuleks vestluste käigus esile tulnud head mõtted kirjasõnasse panna, pikapeale võtsid teisedki vedu. Kui siis 1997. aasta algul tülitasid meid mitu korda Vahitorni jagavad Jehoova tunnistajad, oli väljaande nimi ja turundusstrateegia sündinud – väljaande nimeks sai Sitatorn ning levikumeetodiks tasuta jagamine. Kuidas nii hinnalise asja eest ikka raha küsida?

Kuna mina olin Sita Ringis kirjasõnaga kõige rohkem sina peal, hakkasin peatoimetajaks. Trükkimise organiseerisid need ringi liikmed, kes olid vahepeal kuhugi tööle läinud. Paljundamine käis anarhistliku strateegia järgi, salaja mitmete tööandjate kulul. Esimene number ilmus 1997 ja kohe panime Sitatorni ka võrku üles. Pärast mõne numbril ilmumist, mille täitsime oma ringi jõududega, hakkas tulema kaastööd väljastpoolt. 1997 novembris korraldasime ühikas Sita Ringi suurtüki, kus esinesid ringi liikmed, kuid huvilisi tuli ka mujalt.

Kuna ajalehte levitasime põhiliselt Sita Ringi tutvusringkonna kaudu, siis oli vastuvõtt soosiv, otse keegi küll ei sõimanud. Nt minu tollal 80-aastane vanaema ootas alati uut numbrit ja tegi võibolla mõne detaili osas konstruktiivset kriitikat, ühe tuttava vend aga oli palunud võimalust Sitatorni koju tellida. Ükskord kirjutas Sitatornist pikemalt Eesti Ekspress, täpset aastat ei mäleta – sellest peale said tegemise teada ka kaugemad tuttavad.

Paraku hakkas 1990ndate lõpul senine hoogne ühikaelu kiiresti alla käima. Komandandid võitlesid pidudega, paigaldati koodlukke jne. Nende meetmete tulemusena hakkas laiali valguma ka Sita Ring. Kui kadusid sokraatilised vabad vestlused, vähenes ka uue materjali hulk, mida Sitatornis avaldada. Mõne numbril sai küll veel teha väljastpoolt saadetud kaastööde abil, viimane seni ilmunud number nägi ilmavalgust 2002. Tõsi küll: paari numbril jagu veel materjali on, aastaid mölgub mees kuse-eri kokkupanek, kuid tudengipõlve lõppemine on kärpinud drastiliselt vaba aega. Elame-näeme.

Leo Luks
Sitatorni peatoimetaja

Sitatorni arhiiv: www.hot.ee/leoluks/

Uus Elu

Ajaleht Uus Elu oli Tartu Ülikooli maali õppetooli üliõpilaste Maris Palgi ja Eva Orava ning ajakirjanduse ja rahvalaule üliõpilase Maia Mölleri sõltumatu ja erapoolik ajaleht. (Hiljem asutasid Uue Elu väljaandjad kunstirühmituse OMP)

Ajalehte Uus Elu ilmus ajavahemiku 1999 – 2002 neli numbrit. Iga Uue Elu ilmumise- ga kaasnes mõni üldkultuuriline või hariv üritus: näiteks maalikunsti kõrvalainena võtva farmaatsia üliõpilase Kristiina Rootsi innustav loeng „Alkohol ja ravimite mõju ja müüdid“ parodeeriv veiniloeng või siis lihtsalt ajalehe tutvustus ja ilukirjanduslike tekstide ettelugemine. Samuti toimusid Uue Elu egiidi all mitmed maali õppetooli peod ja performance'id.

Kuigi Uue Elu nimetatakse ajaleheks, oli ta sisult ja ilmumissageduselt pigem ajakiri. Uus Elu sisaldas alati ka igavikulisi teemasid – nii võis teda müüa ja levitada aasta läbi ja kõiki ilmunud numbreid sai vastavalt nõudlusele alati juurde trükkida. Tavaliselt oli Uue Elu hind 1-2 krooni – koopiapaberi või paljunduse maksumus. Keskmise Uue Elu maht oli umbes 20 lehekülge ja 10 artiklit (intervjuud, filmitutvustused, nali, ilukirjandus).

Uue Elule on kaastööd teinud Juka Käärman, Albert Gulk, Peeter Krosman, Meiu Münt, Kaarel Vulla, Priit Pajos. Samuti on Uus Elu avaldanud Raivo Kelomeest ja Mehil Heinsaart.

Uue Elu numbreid sai vahetada teiste samalaadsete väljaannetega: Kursi koolkonna Kursi kunstiga ja ilmselt sai ka "hoi." vastu tasuta Uue Elu.

Maris Palgi
Maalikunstnik

summary

Müürileht is founded by a group of culture-aware people from Tartu. Its new and its free and its published by Tartu's very own bohemian GenClub. The first issue of Müürileht leads with Ivar Põllu's view on how it all began, and consists of an overview on previously published newspapers similar to this one. The epilogue of Müürileht no 1 is Kaisa Eiche's wonderings about the possibility of culture factory in Tartu. Attention!

gold's good, sex sucks page 2

Berk Vaher discusses the recent installation of copulating rubber dolls on top of the Arch Bridge of Tartu, and its quick removal as a drastic case of affirmation vs negation of spontaneous, no-budget street art in the public space. Meanwhile, a new bridge is in the making, planned to boast a ludicrous gilded arch. Was the outlined cultural programme of the Tartu application for European Capital of Culture 2011 all in vain and the more honest slogan of Tartu should have been „Gold's good, sex sucks“ – with the workable programme of gilding the city parts that the tourists like, and blowing the bits we're ashamed of?

tARTu art month 2008 page 3

Margus Kiis gives an overview of tARTu art month 2008. He claims that even though organized by the Artist Union of Tartu, this year's art month is much more modest than in the previous years. If the „official“ art showing places such as museums stay moderately special, then art galleries offer a slightly more interesting program. Despite that, the main performers of this years art month are the so called alternative art spaces on the walls and behind the corners. This takes place mostly in the cafés and other public spaces in Tartu. In addition to many exhibitions, art month also includes different workshops and happenings, two conferences, and also an art trade fair.

ghost station. phantom station. culture station. page 4

Kristina Paju and Sven Vabar write about tARTu art month event Culture Station, which takes place on February 11th–17th.

Similar to a railway station which is not a place itself, but a connection between different places, Culture Station is not set out to create new, but rather to connect the already existing cultural events and places in Tartu. This way it produces even more stations – Sound Station, Factory Station, Art Station –, where artists assemble workshops to discover the city environment around them.

art security page 6

Barthol Lo Mejor introduces the doings of Art Security and its agents during tARTu art month 2008. Art Security is a Polish security company which has also opened its branch office in Tartu. The local young opinion leaders have formed a team, whose main aim is to give an ultrafast reaction on art. The number of agents is currently increasing and in case the primary program turns out to be a success, plans have been made to organize the so called Art Neighbourhood Watch, whose aim is to carry out an active watch on current situation of art in its neighbourhood and immediately notify all the necessary organisations about any violations concerning art.

tartu, where's your theatre? page 7

Maarja Mänd contemplates whether Tartu has its own theatre or not. It's true that there are many different theatres that are located in Tartu, but none of them count as Tartu's Own. Theatre „Vanemuine“ is certainly one of the most important cultural symbols, but its destiny is not to be of local, but of national importance. Emajõe Suveteater comes closest to appreciating Tartu, but that seems only important in the sense of attracting the spectators. Not to mention the smaller theatres that are too weak to carry out city theatre's role or whose aim is simply to participate in festivals outside of Tartu and even Estonia. The real Tartu theatre is either in the cultural symbols important or it hasn't been founded yet. Maybe it will someday.

budapest a.k.a. the legendary house by emajõgi page 8

Margus Kiis introduces a real bohemian nest of Tartu – at 6 Emajõe street stands

seemingly not so special house, but in reality has quartered in 1990s and at the beginning of the century many artists from the bohemian bed of Tartu. Visitors and habitants came and went, among them Martiini, Mehis Heinsaar, Ako Laugmets, Margus Liivak, who are the founders of artistic-musical grouping Budapest. The prime work principle of Budapest was mindless improvisation and dadaistic or psychoanalytical musical babbling. During the turn of the century the habitants of 6 Emajõe street started to leave, which marked the end of the building as a bohemian nest. Despite that, Budapest has surprisingly kept on going, concentrating on designing musical instruments and carrying out scandalous happenings.

the film harvester of Tartu page 10

The director of Animation Department of Tartufilm Martin Oja gives an overview of how Tartufilm was founded and where it is going. When Jaan-Jürgen Klaus discovered he's an organisational genius last summer, there wasn't a building in Tartu he hadn't announced to be the future headquarters of Tartufilm. At that time it wasn't really sure what Tartufilm really was, but it began with a dream. Tartufilm consists of many departments with many artists, but if it was a house, then Jaan-Jürgen Klaus would definitely be the architect. What the future brings? A DVD, an interactive film academy, many interesting movienights and other athletic and educational happenings.

the greenhouses of luunja page 11

Sven Vabar writes about the attraction of Luunja greenhouses, which light glow primarily associates with nuclear explosion and not of growing fresh cucumbers. The public opinion is that the greenhouses are ugly, but they still attract people: mostly students, punks, artists, drunks and all kinds of asocial people, who find comfort in the dark yellowish glow of the greenhouses. By some, the more decent people, this seems to be the disease of the modern world, which will destroy the society, natural element, ecological balance. Maybe it starts from here, from Luunja greenhouses. But maybe not...

emajõe kompleks

kaisa eiche

Kui ma oleksin Rein Kilgi tütar, poleks „kultuuritehase“ algatamisega Tartus mingeid probleeme. Aga ma ei ole.

Kuuldavasti käis Kultuuriministeeriumi palgal olev loomemajanduse idee kodustaja Ragnar Siim hiljuti Tartu Kõrgemas Kunstikoolis noortega kohtumas. Muuhulgas arvas ta ka, et Tartusse pole kultuuritehast tarvis.

Mis mõttes, nagu?!

Kujutasin elavalt ette, kuidas ma saalis publiku hulgas istudes oleksin selle peale „boooooooooo!“ karjunud.

Niisiis põhjendas ministeeriumi arendusosakond justkui oma ametlikku seisukohta, et kui Tartus inimesed tänaval kokku ei saa, miks peaks üks suur ühine hoone seda tegema. Justnimelt.

Tundub, et kultuuritehase formaat maailma kontekstis, milledel tuhandeid ruut-

meetreid põrandapinda ja linnades rahvast sama palju kui Eestis kokku, on siinseid kultuuriametnikke kummitama hakanud.

Eesti kliima muidugi soodustab tubaseid tegevusi ja kaua tänaval kellegiga lobiseda ei viitsita. Aga selles mõttes on Ragnaril muidugi õigus, et hooneid ja initsiatiive võiks lausa mitu olla – risoomi põhimõttel.

Kellega siin külas siis magama peaks, et oma tahtmist saada?